

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Difficultas I. An intellectio producat actionem distinctam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

NON SATISFACIT. Tum quia dicere, quod insit sensibus externis delectatio, est idem ac dicere; quod in noscitivo sit delectatio & voluptas, quod nostri auctores respuere debent. Tum quia posito quod sensus delectentur, delectatio illa erit, non sequens ipsam perceptionem objecti, sed in ipsa perceptione objecti inclusa. Porro quando discurretur, an intellectivum inferat volitivum, & delectativum, non discurretur de delectativo incluso in ipsomet actu intellectiōis, sed de delectativo consequente Tum quia hoc ipsum quod dicit sibi certum Perez, probare debuisset ratione, quæ non adfertur. *Ideo*

RESPONDETUR aliter argumento. Illud imprimis eò quod à pari sit ut dictum supra, non esse fundamentum positivum quod quaritur; Deinde disparitas etiam hoc dari posset, quia licet non detur appetentia ulla, singulis sensibus adstricta, bene hoc suppleri posset, per ipsum appetitum sensitivum, cui illæ notitiæ particularium sensuum deserviunt. Si autem esset intellectivum aliquod, non tamen volitivum, defectus ille sequentis volitivi, à nullo posset suppleri.

INFERES. Non doceri à nobis quod possit dari intellectivum sine volitivo, sed solum ostendi, quod id non probetur pro utraque parte demonstrativè. Loquendo autem de ipso objecto, sentiendum est: quod non possit dari intellectivum sine volitivo. Ratio quia ex una parte videmus inseparabilem connexionem inter noscens & volitivum & pro opposita parte nullum est fundamentum positivum, mera ergo erit divinatio contra sensum talium Doctorum, asserere quod hæc separabilia sint, in aliquo rerum ordine, etiam possibili.

QUÆSTIO II.

De Intellectione in communi.

SUB hoc titulo hoc discutienda erit natura intellectiōis, quod ut fiat:

PRÆMITTO I. *Tria spectari posse in intellectiōe.* I. Actionem ejus productivam. II. Terminum ejusdem. III. Unionem intellectiōis cum intellectu. Et quidem hæc tria varia possunt fortiri nomina; actio enim productiva vocatur motus vitalis, conceptus formalis, intellectus factio &c. Terminus autem ejus actionis ab aliis vocatur qualitas, ab aliis conceptus objectivus, prout representatus, species expressa, verbum mentis, intellectio &c. Denique unio illa, ab aliis vocatur receptio, ab aliis passio, & cetera similia.

PRÆMITTO II. *Varias esse sententias in qua tandem consistat natura intellectiōis.* Alii enim dicunt illam stare in sola actione, habente suum terminum. In qua sententia est Molina, Conimbricenses, Cajetanus & alii. Et quamvis Cajetanus, in sola actione eandem constituens, censet eam nullum habere terminum, sed ejus mens ita intelligenda, quod scilicet nullum habeat distinctum à se effectum, sed quod eadem entitas, diverso respectu sit actio, & diverso respectu effectus, sicut nos docuimus de creatura immediatè à solo Deo producta.

III. Sententia est tenentium in utroque consistere intellectiōem. Hanc tenet Cardinalis Lugo, Hurtadus, Recentior Suarez.

PRÆMITTO III. Difficultatem esse inter auctores, utrum illa qualitas producat per actionem distinctam, an per actionem identificatam ipsi termino. Produci per actionem identificatam docuit Cardinalis Lugo disp. 19. de Incarn. Oviedo hic, & alii apud eundem. Negat cum aliis Recentior Suarez & Mastrius disp. 51.

DIFFICULTAS I.

An intellectio producat per actionem distinctam?

DICENDUM est. *Intellectionem quæ reddat intelligentem eum, qui eam producit, non produci distincta actione.*

PROBATUR I. Non implicat contradictionem produci aliquid per actionem identificatam sibi; & ex alia parte, nulla est necessitas asserendi, quod intellectio producat per actionem distinctam, ut patebit solutione argumentorum.

PROBATUR II. Effectus essentialiter determinatus ad unum principium non produci-
tur, actione condistincta, sed intellectiōis qualitas, reddens intelligentem eum, qui eam producit, est effectus essentialiter determinatus ad unum principium, Ergo non produci-
tur actione distincta. Major supponitur ex materia de modis. Minor probatur, Modus est essentialiter determinatus non nisi ad hoc principium, Ergo & illa qualitas intellectiōis, est essentialiter determinata, non nisi ad hoc principium, si faciat illud intelligens. Consequentia probatur. Ideo modus est essentialiter determinatus non nisi ad hoc principium, quia est ultima ratio talis determinationis, sed etiam qualitas intellectiōis, est ultima ratio intellectiōis, quod ipsum probatur. Quia positis quibuscunque aliis, ipsaque actione productiva illius qualitaris, in se formali.

maliter spectata, nondum ponitur determinatio ad esse intelligentis. Ergo hæc determinatio à sola illa qualitate habebitur. A quo enim alio? Immo quamvis hanc ipsam entitatem intellectionis, quâ intelligit Petrus, produceret v. g. Paulus, non redderet illa Paulum intelligentem, ut probatum in materia de vitalitate.

PROBATUR III. Creatio non infert aliquam modalitatem, Ergo nec productio illius qualitatis. Antecedens probatum in *Physicis*. Consequentia autem probatur: Ideo creatio non est modus, quia impossibile est, esse hunc effectum, sine concursu causæ creatæ productum, & non esse creatum à Deo, ita actio producat qualitatē intellectionis, quæ aliàs redderet Petrum intelligentem, actio inquam talis profecta à Paulo, erit distincta ab illa qualitate, non tamen profecta à Petro. Unde universaliter quæ intellectio reddit producentem intelligentem, non fit condistincta actione, quæ autem non reddit eum intelligentem, producat condistincta actione.

Pro nostra sententia vide Aristotelem, *Metaphysicorum* textum II. & 16. Quod enim Recensor Suar. dicit illas auctoritates hoc sonare, quod illis actionibus nihil extrinsecus producat id impertinens est. Quis enim inquit dubitare potuit, visione, speculatione, nihil fieri extrinsecus.

OBJICIT I. Recentior Suarez. Ex hac doctrinâ sequitur, istam qualitatem non fore rem sed modum. Eset enim seipsa essentialiter immanens, ac proinde inseparabilis ab intellectu, consequenter esset imperfectior frigore & calore, aliisque qualitatibus, quæ sunt veræ res.

RESPONDETUR Oviedo, concedendo totum, foreque illam qualitatem imperfectiorem aliis qualitatibus in aliqua consideratione, in ratione tamen expressionis objecti, spiritualitatis, fore perfectiorem.

RESPONDETUR II. Negando illam qualitatem fore modum. Ratio, Quia de ratione modi, non est hoc, per intermediam actionem non pendere, aliàs unio, quæ producitur, non sine modo, modus non esset. Idem quæ creantur, non creantur per intermediam actionem, & tamen modi non sunt. Ergo de ratione modi non est, immediate pendere à principio effectivo, licet verbum sit, quod aliqua species modorum, immediate pendeat à principio effectivo, & ita actio non agitur per aliam actionem. Itaque ex hoc principio non convincitur illam qualitatem esse modum. Ex alia parte non video, cur implicet illam qualitatem poni in lapidem divinitusque transferri in aliud subjectum, quæ omnia probant, illam qualitatem non esse modum.

INSTAT idem. Non omnia quæ pendent in fieri & conservari, dependent se ipsis immediate, & ita lux dependet in fieri & conservari à sole, non tamen immediate, sed mediante actione. Ergo idem dicendum est de qualitate illa.

RESPONDETUR. Negando consequentiam, Disparitas. Quia qualitas illa, à quocunque tandem principio produceretur, eundem effe-

ctum tribueret, consequenter non est determinata, ad hoc principium. Jam autem intellectio, non à quocunque principio producta intelligente, reddit quemcunque intelligentem, unita etiam illi. Hinc fit, ut determinet sibi principium, tum, cum debet reddere intelligentem determinareque ut intelligat.

OBJICIT II. Arriaga. Intellectio non est vita Physica, sed intentionalis, vita autem intentionalis, cur indentificaret sibi actionem, quam sibi non indentificat gratia, calor, &c?

RESPONDETUR. Intellectionem ita esse vitam intentionalem, ut simul sit vitalitas Physica. Est enim motus ab intrinseco. Sed quidquid sit de hoc, negatur consequentia, propter adlatam disparitatem, Quia v. g. gratia à quocunque producat, reddit subjectum gratum, consequenter non determinat sibi principium, secus intellectio.

OBJICIT III. Actio est ordo realis ad terminum, ordo autem realis, est, quid distinctum realiter, consequenter & actio productiva illius qualitatis, erit distincta ab illa qualitate.

RESPONDETUR. Negando universaliter Majorem, quæ non nisi in casu particulari vera est. Ratio autem negandi, quia non implicat contradictionem, actio identifica cum termino.

INSTABIS, ex hac responsione sequitur, Deum prædeterminare voluntatem. Quia actio quæ Deus producit volitionem, est distincta ab ea, quæ voluntas producit volitionem, & aliunde, est prior illa, quia omnis actio est prior suo effectui. Ergo prædeterminat.

RESPONDETUR. Cum concursus Dei non sit alius, præ actione creaturæ, in quantum illa actio pendet à Deo, fit ut concursus ille, sequatur conditionem actionis creatæ. Quia autem ipsa actio creatæ indentificatur ex dictis suo termino, fit ut eidem & concursus indentificetur.

OBJICIT IV. Non implicat contradictionem Abelem v. g. generari à Caimo. Ergo neque etiam implicabit. Contradictionem eundem actum intellectionis produci ab alio principio.

RESPONDETUR. Dupliciter in hac materia procedi posse, primum dicendo, quod ne divinitus quidem, intellectio v. g. Petri produci possit à Paulo, ad eum modum, quo modalis actio Petri ne divinitus quidem produci potest à Paulo, eo quod sic ut actio ita & intellectio, determinet sibi essentialiter hoc principium, sed non esse necesse hoc defendere, idque propter dicta in simili de vitalitate. 2do, quod divinitus quidem intellectio Petri quoad entitatem produci possit à Paulo, ita tamen, ut non reddat intelligentem Paulum. Quo posito, distinguetur quærens: Ergo etiam non implicabit contradictionem eundem actum intellectionis, produci ab alio, ita tamen, ut non reddat eum intelligentem concedo, ita ut reddat intelligentem Nego. Consequenter cum reddet intelligentem, non producitur ut dixi actione distincta: secus si non reddat intelligentem, ita

ita ut actio illa sit indistincta ab intellectione, in circumstantia, quod reddat eum qui eam producit intelligentem; ad eum plane nudum, quo relatio indistincta est à fundamento & termino, non quomocunque, sed in circumstantia rationis fundandi.

Ad hoc defendendū dupliciter procedit posset. Imprimis ponendo quod intellectiones Petri, ad rationem tribuendi, esse intelligentis, requirant nonnisi, à Petro produci, ita ut intellectus Pauli, ad illam productionem educationemque è sua potentia, nonnisi obedientialē potentiam habeat. Deinde concedi posset, quod eadē intellectione, qua intelligeret Petrus, posset intelligere Paulus, si illam intellectione produceret, concedi posset quod itidem, eandem intellectione: & Petrus & Paulus indistincta actione produceret: Quod si quærat. Quod ergo erit determinatum ut dicatur potius intellectiōnem illam produxisse Petrus, quam Paulus recurreret ad hoc: Quia casu quo illam produceret de facto potius Petrus, quam Paulus diceret illa intellectio connaturalem exigentiam, ut conjungatur nonnisi intellectui Petri, cum omne accidens, petat connaturaliter uniri ei subiecto è quo educum est. Videtur tamen ille prior modus, esse planior, & superius dictis conformis.

OBJICITUR V. Nulla est causa, quæ determinet sibi individuos effectus. Ergo nec potentia intellectiva. Quod si non individuat sibi intellectiōes, debet illas distincta actione producere.

RESPONDETUR. Attendendo ad immediatē dicta, quod hoc sensu individuet sibi effectus, ita, ut alia eosdem, nonnisi obedientialiter producere possit; sed hoc sensu non individuat sibi effectus, quasi ad plures in sua potentia contentos, non indigeat à Deo determinari, ut videre est dum Deus determinat ad hanc individuationem modi, licet hic individuus modus, huic nonnisi principio sit adstrictus. Sed quid sit de hoc principio, potest ad huc dici: quod effectus qui sunt simul essentialis determinatio huius ad hoc, non indigeat, à causa, distincta actione produci, licet producat distincta actione effectus causa, quia effectus, non habent simul determinationem, huius ad hoc.

Argumenta Recentiorum.

MAstius hic disp. 6. n. 91. censet, produci verbum mentis, per distinctam actionem, ejus hic pensanda argumenta.

OBJICIT I. Auctoritatem Augustini 9. de Trinitate capite 7. Ubi ait conceptum verum, veracem notitiam, tanquam verbum, a quo nos habemus, & dicendo intus gignimus.

RESPONDETUR. Cum Augustinus nihil exprimat, de dictione distincta ab ipsomet verbo, poterit adhuc illud verbum, generari & produci in nobis, productione indistincta entitativè.

OBJICIT II. Verbum vocale, verè producitur per locutionem, & dicere corporeum, veluti per actionem distinctam. Ergo & verbum mentale, producitur per locutionem & dictionem spirituales, distinctam.

RESPONDETUR. negando antecedens. Cum enim verbum vocale, non aliud sit (si sonum de-mas) nisi locutio & dictio corporea, sicut locutio & dictio corporea, non est distincta à seipsa, ita nec erit distincta, à verbo corporeo seu vocali.

OBJICIT III. Verbum divinum nequaquā seipso immediatè producitur à Patre. sed per internam actionem generativam, cujus ipsum, est Terminus. Ergo idem dicendum, de verbo creato.

RESPONDETUR. Antecedens, ne indigeat ulterius probari, si negetur, indiget ulteriori explanatione, nam negando, quod per actionē distinctam, producatur verbum creatū, nihil dissimilatur productio verbi creati, productioni verbi Increati, sicut enim, licet verè generatur verbū, actio agens, ut ita dicam, adeoque generativa, non est entitativè quid distinctum à Paternitate, imò nec virtualiter, sed virtualitas generationis est indistincta virtualiter à Paternitate. Ita quamvis verbum creatum producitur ab intellectu, ejus productio activa, non erit entitativè distincta, ab ipsomet intellectu dicente.

INSTAT I. Mastrius. Quamvis actio illa agens, sit identifica Paternitati, id non tollit, quin generatio in divinis, sit vera & realis actio, & quod identificetur paternitati, non provenit ex rationibus formalibus actionis, sed accidit ex summa simplicitate divina.

RESPONDETUR. Concedo, quod identificatio actionis illius agentis, ut ita dicam, cum paternitate, non tallat, quo minus sit vera & realis actio, licet non sit verè & realiter distincta, mediansq; inter Patrem & filium, ita etiam & dictio creata erit vera & realis Actio, quamvis non mediet verè & realiter, inter intellectum & verbum creatum. Concedo, quod identificatio ista actionis, alias nulla daretur condistincta entitativè aut connotans aliquid condistinctū, sed procedit ex connexionione verbi mentis cum intellectu, cui tribuit rationem intelligentis actu. Et sic ut simplicitas Divina, exigit, ut non intermediet illa generatio, inter Patrem & Filium, ita nexus verbi creati cum hoc intellectu, cui tribuit rationem intelligentis, exigit, ne intermediet distincta realiter dictio.

INSTAT II. Verbum nostrum ex limitatione sua est accidens, ergo ex eadem limitatione, potest produci, distincta re ipsa, actione.

RESPONDETUR. Concedo quod ex sua limitatione, verbum nostrum, sit accidens, si enim esset substantia communiter infertur, quod esset actus purus in ratione intelligendi, adeoque Deus, sed nego quod si aliquid producatur per actionem

nem indistinctam, quod non possit esse acci-
dens, & aliquid limitatum.

INSTAT III. Etiam in divinis, generationis
actio, distinguitur à verbo genito.

RESPONDETUR. Sicut in divinis distinctio illa
oritur, non ex ratione intermedia realitatis, sed
ratione indistinctionis à Paternitate, ita & dictio
activa creata, distinguitur à verbo creato, ob
suam identificationem cum intellectu.

OBJICITUR IV. Quando aliquis effectus,
nec ab alia causa, nec alio modo prodire potest,
signum evidens est, dependentiam à tali causa,
esse illi essentiali, ac realiter identificatam;
jam autem Verbum mentis, idem numero, potest
à diversis principiis oriri, cum habitu, vel sine
habitu, vel cum specie impressa, cum uno, vel
altero Dei auxilio, si sit actus supernaturalis, inò
potest totaliter à Deo imprimi.

RESPONDETUR. Non potest ostendi sufficiens
mutatio, per quam, à non esse agentis, transeat
habitus ad esse agentis (& similia numerata in
antecedenti) nisi ponatur modalitas, quia autem
non recurrendo ad aliquid intermedium, potest
ostendi, per quid transferat intellectus, à non esse
agentis illud verbum, ad esse agentis, nempe
quia per illud redditur intelligens, ideò non erit
necesse, per intermediam actionem; produci il-
lud Verbum. Unde à nulla alia causa potest produ-
ci hoc Verbum creatum, reddens intelligens,
& exigens uniri, non nisi cum hoc intellectu, nisi
ab hac causa, consequenter cum tali causa, dicit
essentiali nexum. Nego item, quòd idem nu-
mero verbum, possit à solo Deo produci & im-
primi, ut reddat intelligentem, eum, cui imprimi-
tur.

OBJICITUR V. Alii effectus producunt me-
dia actione quæ sit modus, vel non sine modo, er-
go & Verbum mentis.

RESPONDETUR. Quæ creantur, non produ-
cuntur actione intermedia, cur non & Verbum
mentis? de aliis dispar est ratio, quia nisi ponat-
ur intermedia actio, saltem non sine modo,
non erit ostendere sufficientem mutationem,
per quam transeat à non esse agentis, ad esse
agentis, quæ in presenti, ut dictum, ostendi
potest.

DIFFICULTAS II.

In quonam consistat Intellectio?

PLURES sententias in hac materia, supra pro-
posui, nunc examinandæ sunt.

Punctum Difficultatis 1.

An intellectio consistat in Actione?

IN duplici suppositione procedere debet reso-
lutio, nempe posito, quòd intellectio actione
distincta producatur, & posito, quòd indistincta
actione.

DICENDUM est I. Actionem quantumvis

*foret distincta à termino seu qualitate producta non
fore formaliter intellectiōnem.*

PROBATUR I. Illa entitas actionis, prout con-
distincta à suo termino, vel notificat objectum
potentia vel non notificat: si non notificat. Er-
go in illa formaliter non consistit intellectio.
Quia illa, est definitivè notificativa objecti, si
notificat. Ergo frustra producit verbum
mentis, siquidem quod facere deberet, jam hoc
præfacit actio, & sicut productio caloris non ca-
lefacit, sed calor, productio etiam gratia non
gratificat subiectum, sed gratia: ita & produ-
ctio intellectiōnis, non faciet intelligere, sed
terminus ejusdem.

RESPONDEBIS. Illam actionem requiri ut pro-
ducatur verbum mentis.

CONTRA. Transeat illam actionem requiri
ut producatur verbum mentis, nec de hoc est
quæstio; sed inquiritur, in illanè actione stet
formalitas intellectiōnis?

Neque valet si dicas: in utraque stare; jam
enim superabundaret alterutra, effectusque for-
malis idem, non potest à diversis principiis pen-
dere. quamvis effectus in genere causæ efficien-
tis, id possit habere: quia effectus formalis non
est aliud, nisi forma ipsa unita subiecto capaci:
sicut ergo ipsa forma, non est idem cum alia for-
ma, sic nec eundem effectum formalem præsta-
bit. Si autem dicas præstare quidem diversum
effectum, utrumque tamen de linea intellectiō-
nis, restat querere, in quo sit sita illa diversitas,
ita ut neutra sit forma otiosa.

PROBATUR II. Si in actione consistit formali-
ter intellectio, illa intellectio vel producit ali-
quid vel non producit, si non producit, actio non
est, ut supponitur in ratione actionis Physicæ, si
producit, quid illud est quod producit? non pro-
ducit aliam intellectiōnem, quia hæc intellectio
deberet etiam in actiōne consistere; cur enim
una in actione consisteret, & non altera. Rursus
illa actio si producit intellectiōnem producit a-
ctionem, cum per te intellectio consistat formali-
ter in actione, dabitur ergo actionis, & sic da-
bitur processus in infinitum, vel devenire erit ad
intellectiōnem, quæ non sit actio, & sic aliqua
intellectio, non in actione consisteret cum illa
prior, in actiōne consistat. Non etiam illa actio
quam tu dicis intellectiōnem, potest producere
aliquid aliud, præter intellectiōnem: quia nullus
terminus alius, illius assignari potest, vocatur-
que actio, intellectiōnis productiva.

PROBATUR III. ex Oviedo. Si tota ratio intel-
lectiōnis consistit in actione, terminus illius a-
ctionis tantū esset necessarius, ut subsistat actio,
non enim ille terminus constitueret eum intel-
ligentem. Quia si per impossibile actio illa esset
sine termino, jam præcise per actionem esset in-
telligens. Ergo terminus tantum requiritur ut
præcise sit actio. Hoc autem dici non potest:
Quia jam non terminus esset propter actionem,
sed actio propter terminum.

DICEN-